

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ

İKİY

EYLÜL 2015 - SAYI 9

AYIN RÖPORTAJI

İNKAY Yönetim Kurulu Başkanı

Avni AKER

İnsan ve Yaşam Üzerine

Belediye Başkan Yardımcısı Nasıl Olunur?

Yurtdışı Görevlendirmede Harcırah ve Uçakla Seyahat

Protokolde Kimler Önce Gelir?

Ücretli Çalışanlar Ticaret Yapabilir mi?

Çalışan Anneler ve Çocuk Psikolojisi

Makaleler

Mevzuat-Yönetmelik-Yargı Kararları

Haberler

Kişisel Gelişim - Aktüalite

BEKAD
YAYINLARI

ÜCRETLİ ÇALIŞANLAR TİCARET YAPABİLİR Mİ?

Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre; Tacir veya esnaf sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamaz.

Yaşam şartlarının her geçen gün biraz daha zorlaştığı günümüzde, ücretli çalışan devlet memurları, sigortalılar zorlaşan şartlarda bütçelerine destek olması için ek iş olarak ticari şirketlere ortak olma ihtiyacı duymaktadır.

Ancak çalışma şartları kanunlarla kurallara bağlanmış olduğu için, birçok zorlama veya yasal sorunla karşı karşıya gelebilmektedirler. Bu makalemdede; ticaret yapma veya ticari şirkete ortak olma hususunu devlet memurları ve sigortalı çalışanlar için ayrı ayrı anlatarak, bu husustaki soru işaretlerine cevap vereceğim.

Devlet Memurları Ticaret Yapabilir, Gelir Getirici İşler Yapabilir mi?

Devlet memurlarının çalışma usul ve esaslarını düzenleyen 657 sayılı kanunun 28. Maddesi; ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağını açıklamaktadır. Son değişiklikleri ile bu maddeye bakacak olursak;

"Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre; (Tacir) veya (Esnaf) sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamaz, ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamaz, ticari mümessil veya ticari vekil veya kollektif şirketlerde ortak veya komandit şirkette

komandite ortak olamazlar (Görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumlarını temsilen alacakları görevler hariç). Memurlar, mesleki faaliyette veya serbest meslek icrasında bulunmak üzere ofis, büro, muayenehane ve benzeri yerler açamaz, gerçek kişilere, özel hukuk tüzel kişilerine veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait herhangi bir iş yerinde veya vakıf üniversitelerinde çalışamaz."

"Memurların görevler ile kurumundan izin alınmak kaydıyla, yapılan insani ve sosyal amaçlı gönüllü çalışmalar bu yasaklamanın dışındadır."

"Eşleri, reşit olmayan veya mahcur olan çocukları, yasaklanan faaliyetlerde bulunan memurlar bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler" şeklinde tanımlanmıştır.

Evet, devlet memurları yasasında memurların neleri yapamayacağı bu şekilde açıklanmış olmasına rağmen, neleri yapabilecekleri çok net anlaşılmayabilir. Bundan sonraki bölümde

”

Nevzat ERDAĞ
İs Hukuku, Vergi Uzmanı

Memurlar kitap yazabilir, telif sözleşmesi imzalayabilir. Telif dolayısıyla elde edeceği gelir kanuna aykırılık teşkil etmemektedir.

"Bir devlet memuru neler yapabilir?" sorusuna cevap verecek olursam, sanırım makalemizin başlığını da doğru açıklamış olacağım.

Devlet Memurları Şirketlere Ortak Olabilirler mi?

Ülkemizde tam metnini yazdığım; Devlet Memurları Kanununun 28. maddesini incelediğinizde; devlet memurlarının direktör olarak tacir sıfatını taşıyacak işleri yapmalarının yasaklandığı görülmektedir. Bu mantıkla yönetim kurulu üyesi, denetçi veya her ne şekilde olursa olsun şirket yöneticisi olarak anonim şirketlerde görev yapmaları yasaklanmış olmakla birlikte, anonim şirketlere pay sahibi olmalarına ilişkin herhangi bir yasak bulunmamaktadır. Kurumdan hareketle; anonim şirketlerin yönetiminde bulunamazlar, fakat ortağı olabilirler diyebiliriz. Yine devlet memurlarının görev yaptıkları kurumun kuruluş kanununda özel bir düzenleme yapılmamışsa, şirket ana sözleşmesinde kuruluş sırasında şirketi idare ve temsil edecek olanlar arasında belirtilmemişse, anonim şirket ile yönetim ve denetimde görev yapmaları kaydıyla, limited şirket ortağı olması mümkün bulunmaktadır. Nitekim, Bakanlar Kurulu'nun 12. Dairesi, 2002/3538 Esas Sayılı Kararı ile 04.04.2003 tarihli 2003/1197, sayılı kararı; anonim şirket ortağı olmanın ticaretle

uğraşmak sayılmayacağı, bu nedenle 657 sayılı Kanunun 12/D-h maddesine göre disiplin cezası verilemeyeceği..." gibi muhtelif dairelerinin vermiş olduğu birçok yargı kararı da bulunmaktadır.

■ Memurların Kitap Yazması ve Telif Ücreti Alması Mümkündür müdür?

Devlet memurlarının, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında kitap yazabilmesi mümkün bulunmaktadır. Bu kapsamda; yazdığı kitapla ilgili olarak telif sözleşmesi imzalayabilir. Memurların telif dolayısıyla elde edeceği gelir, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28. maddesine aykırılık teşkil etmemektedir. Devlet Memurları Dergi Çıkartabilir mi? Devlet memurlarının kitap yazmaları, dergi hazırlamaları, makale yazmaları ve bunların basılması karşılığında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde telif hakları kapsamında, elde edecekleri gelirler, ticaret yasağı kapsamında tutulmuştur. Bu itibarla; memurların dergi hazırlamaları, bu derginin bir yayın evi ile telif sözleşmesi çerçevesinde anlaşmak suretiyle basılması ve dağıtılması ve telif hakkı elde etmesi bu kapsamdadır. Memurlar, hazırladıkları derginin basım ve dağıtımlarını kendileri yapamazlar.

■ Devlet Memurları Mesai Dışında Mesleklerini Ücretsiz Yapabilirler mi?

Yükseköğretim kurumlarının kadrolarında bulunan öğretim elemanları, kanunlarda belirtilen haller dışında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28 inci maddesi hükmüne tabidir. Ancak öğretim üyeleri, yükseköğretim kurumlarında yalnızca eğitim ve araştırma faaliyetlerinde bulunmak ve döner sermaye faaliyetleri kapsamında gelir elde edilen hizmetlerde çalışmamak kaydıyla, mesai saatleri dışında yükseköğretim kurumlarından başka yerlerde mesleki faaliyette bulunabilir ve meslek veya sanatlarını serbest olarak icra edebilir. Ancak bu devlet memurları rektör, dekan, enstitü, yüksekokul ve konservatuar müdürü, bölüm başkanı, ana bilim ve bilim dalı başkanı, başhekim ve bunların yardımcısı olamaz.

■ İnsani ve Sosyal Amaçlı Gönüllü Çalışmalar Yapabilirler mi?

Devlet memurları kurumundan izin alınmak kaydıyla, insani ve sosyal amaçlı gönüllü çalışmalar yapabilir. Yapı, kalkınma ve tüketim kooperatifleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kanunla kurulmuş yardım sandıklarının yönetim, denetim ve disiplin kurulları üyelikleri görevleri, özel kanunlarda belirtilen görevleri yapabilirler.

Devlet Memurunun Eşi veya Çocuğu Ticaret Yapabilir mi?

Ticaret ve diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı, devlet memurunun sadece kendisini kapsamına almaktadır. Memurun eşinin veya çocuklarının, ya da diğer akrabalarının herhangi bir kazanç getirici faaliyette bulunmalarına engel bulunmamaktadır.

Ancak memurun eşinin, reşit olmayan çocuklarının 657 sayılı Kanunun 28'inci maddesinde belirtilen, memur için yasaklanmış faaliyetlerde bulunması halinde, memur bu durumu 15 gün içerisinde bağlı olduğu kuruma bildirmekle mükelleftir. Bildirimde bulunulmadığı takdirde, esnaf veya tacir olan eş ve çocukların haksız olarak aile ödeneğinden yararlanmaları veya tedavi gideri vb. faydalanmaya devam edeceğinden, bu yönüyle memurun sorumluluğuna gidilebilecektir. Fakat reşit olan çocukların ticari faaliyetlerini bildirme yükümlülüğü yoktur.

Bilirkişilik, Tercümanlık Yapabilir mi?

Devlet memurlarının atamaya yetkili amirin izni ile mahkemelerde bilirkişi olarak görev yapmaları ve takdir olunan bilirkişi ücretlerini almalarında bir engel bulunmamaktadır.

Devlet Memuru Yasak Olan Ticari Faaliyeti Aparsa Cezası Nedir?

657 sayılı Kanunumuzun, 125. Maddesi "Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunması halinde" kanunda belirlenen 1-3 yıl süre ile kademedeki ilerlemesinin durdurulması cezası verileceği belirtilmiştir.

Emekli Sandığına Bağlı Çalışırken, Şirket Ortaklığı Sigorta Çakışması Olur mu?

Memurun görevi devam ederken, şirket ortağı olması nedeniyle BAĞ-KUR mükellefiyeti doğmaz. Ancak memuriyetten ayrılma halinde BAĞ-KUR mükellefiyeti hemen devreye girer.

■ Sigortalı Çalışanlar Gelir Getirici İşler Yapabilir mi?

4857 Sayılı İş Kanunumuzda; sigortalı çalışan birinin ticari faaliyette bulunmasını yasaklayan bir madde yoktur. Fakat işçi çalışma saatleri içinde işgücünü işverenin sevk ve idaresine sunmayı kabul ettiğinden, bu zamana rastlayan anlarda başka bir işte çalışması mümkün değildir. Aksi takdirde; işveren hizmet sözleşmesini haklı nedenle feshetme yetkisini kazanmış olur.

Yine "sır saklama borcu" gereği; işçinin işverenin iş yerinde çalışırken öğrendiği ya da işin niteliği gereği öğrenmek durumunda kaldığı her türlü bilgiyi iş dışında kendi işi için kullanması da, işverene fesih hakkı verebilir.

Ayrıca işçinin çalıştığı şirket personel yönetmeliği, yapılan hizmet sözleşmesi bağlayıcı unsurlar doğurabilir, bunlara dikkat edilmesi gerekir. Benim önerim; bir yerde sigortalı çalışırken başka bir şirkette ortak veya kendi işini yapacak sigortalı çalışanın, çalıştığı firmadan bu iş ile ilgili muafakatname alması, daha sonra doğabilecek hukuki sorunlarda işçiyi koruyucu olacaktır.

■ Sigortalı Çalışan Şirket Ortağı Olursa BAĞ-KUR'lu mu olur?

Sigortalı çalışan 4/a kapsamında; aynı iş yerinde devam ettiği sürece, sigortanın tekliği ilkesi gereği, 4/b BAĞ-KUR'lu olmasına gerek yoktur. Sadece SSK'sını sonlandırdığı günün ertesi günü BAĞ-KUR'a kaydını yaptırmak zorundadır.

Devlet memurlarının atamaya yetkili amirin izni ile mahkemelerde bilirkişi olarak görev yapmaları ve takdir olunan bilirkişi ücretlerini almalarında bir engel bulunmamaktadır.

